

BALATON 2050 – Merre tovább? Növekedés határokkal?

A Balaton Kiemelt Térség hosszútávú fejlesztési lehetőségei

Természetvédelmi konferencia a Balaton régióban

2026. június 9.

Balatonfüred

Fekete Károly

Balaton Integrációs és Fejlesztési Ügynökség

Társadalomtudományi Kutatócsoport

kutatásvezető

Miért éppen...?

- Felkészülés a 2028-2034-es programozási időszakra
- A **1685/2022. Kormányhatározattal elfogadott Balaton-program hosszútávú koncepciója 2030-ig** hatályos
- Balaton Fejlesztési Tanács által elrendelt tervezési, programozási munkák (2026-2027) a hosszútávú fejlesztési koncepció és a területfejlesztési program előkészítésére

1996. évi XXI. Tv. a területfejlesztésről és területrendezésről

majd az azt felváltó

2023. évi CII. Tv. a területfejlesztésről

Kiemelt térség: „...egy vagy több vármegyére (...) kiterjedő társadalmi, gazdasági vagy környezeti szempontból együtt kezelendő térség, amely egységes tervezéséhez és fejlesztéséhez országos érdek fűződik.”

A kiemelt térségek fejlesztési hosszútávú koncepcióit, stratégiáit az országos érdekre való tekintettel a **Kormány hagyja jóvá.**

„A területi alapú fejlesztési szemlélet valós haszna abban ragadható meg, hogy képes a társadalmi tér és a természeti tér dimenzióit szintetizálni, ezzel a fejlesztéspolitika eszközzrendszere számára befogadhatóvá és kezelhetővé tenni a kiemelt térség egyedi adottságait, lehetőségeit és kockázatait egyaránt.

Jelen területfejlesztési program a térség mélyreható ismerete alapján törekszik arra, hogy azonosítsa a kihívásokat és az azokra adandó fejlesztéspolitikai válaszokat, melyeket a Balaton, mint természeti-táji egység és társadalmi-gazdasági tér hosszútávú megőrzése érdekében a gyakorlatban is alkalmazni szükséges.

A 2021-2027-es időszakra készülő Balaton programmal az a célunk, hogy lefektessük a társadalmi érdekszövetségen nyugvó térségfejlesztés, végső soron pedig egy konszenzusos, társadalmi egyezségekre épülő balatoni élet alapjait.”

(RÉSZLET A BALATON KIEMELT TÉRSÉG FEJLESZTÉSI PROGRAMJA C. DOKUMENTUM PREAMBULUMÁBÓL)

Gyengeségek – ma, 10.00-ig

Belső tényezők,
amelyek nem jól
működnek, hátrányt
képeznek, az
erőségek ellen
hatnak, de van
ráhatásunk a javításra

LÓCZY LAJOS

Pozsony, 1849. november 4. –
Budapest, 1920. május 13.

„A Balaton tudományos kutatását a Magyar Földrajzi Társaság választmánya 1891-ben az én indítványomra határozta el. (...) Alacsony volt 1891-ben a tó vízállása és a hajózásnak, sőt még inkább a fürdőzőknek kellemetlenséget okozott a Balatonban ilyenkor nagyon elterjedő hínár. **Sűrűn panaszkodott erre és féltette a közönség az egész tavat** az elhínárosodástól. Az ügyet a Magyar Földrajzi Társaság Balaton bizottsága vette kezébe és mindenekelőtt a hínárkérdés tanulmányozásába fogott.”

Balaton, mint régió

A régió a regionális tudomány szerint:

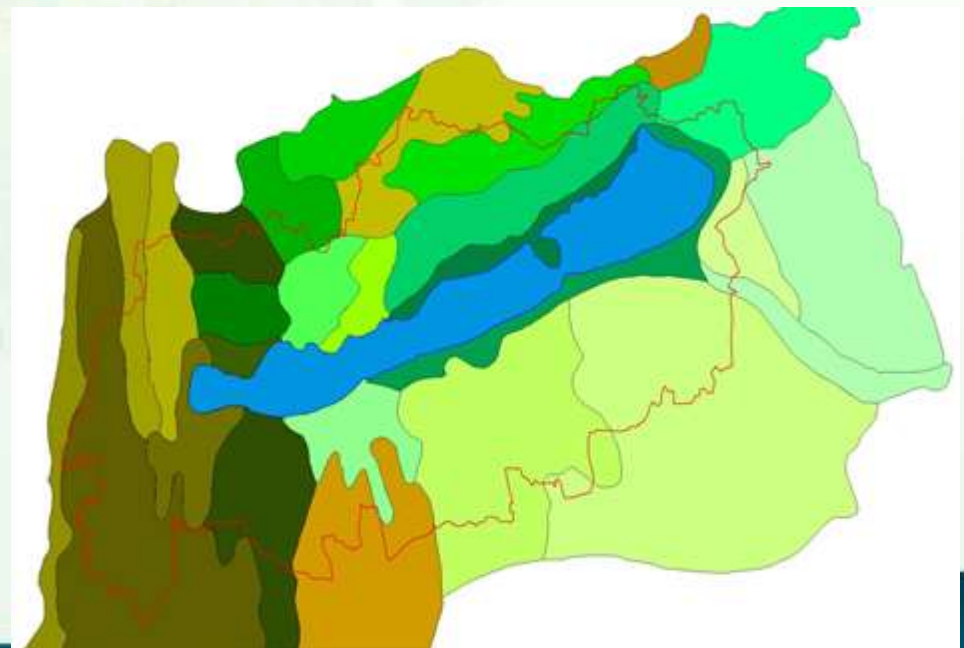
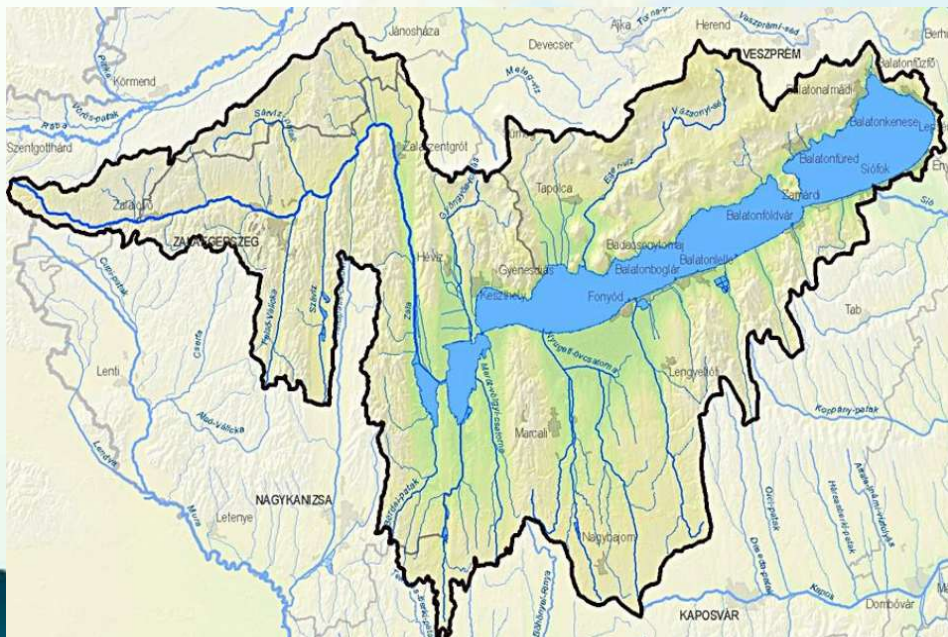
- Alulról vagy felülről kiépült/kiépített **társadalmi konstrukció** (Paasi 1989, Benedek 2000, Lengyel 2003)
- A régió egy vagy több **probléma alapján definiálható térség** (Isard 1975)
- ...természeti, emberi, történelmi, gazdasági, politikai szempontok alapján formálódó **„földrajzi jellemkép”** (Cholnoky Jenő a Balaton régió kapcsán, 1925)

Régióformáló tényezők:

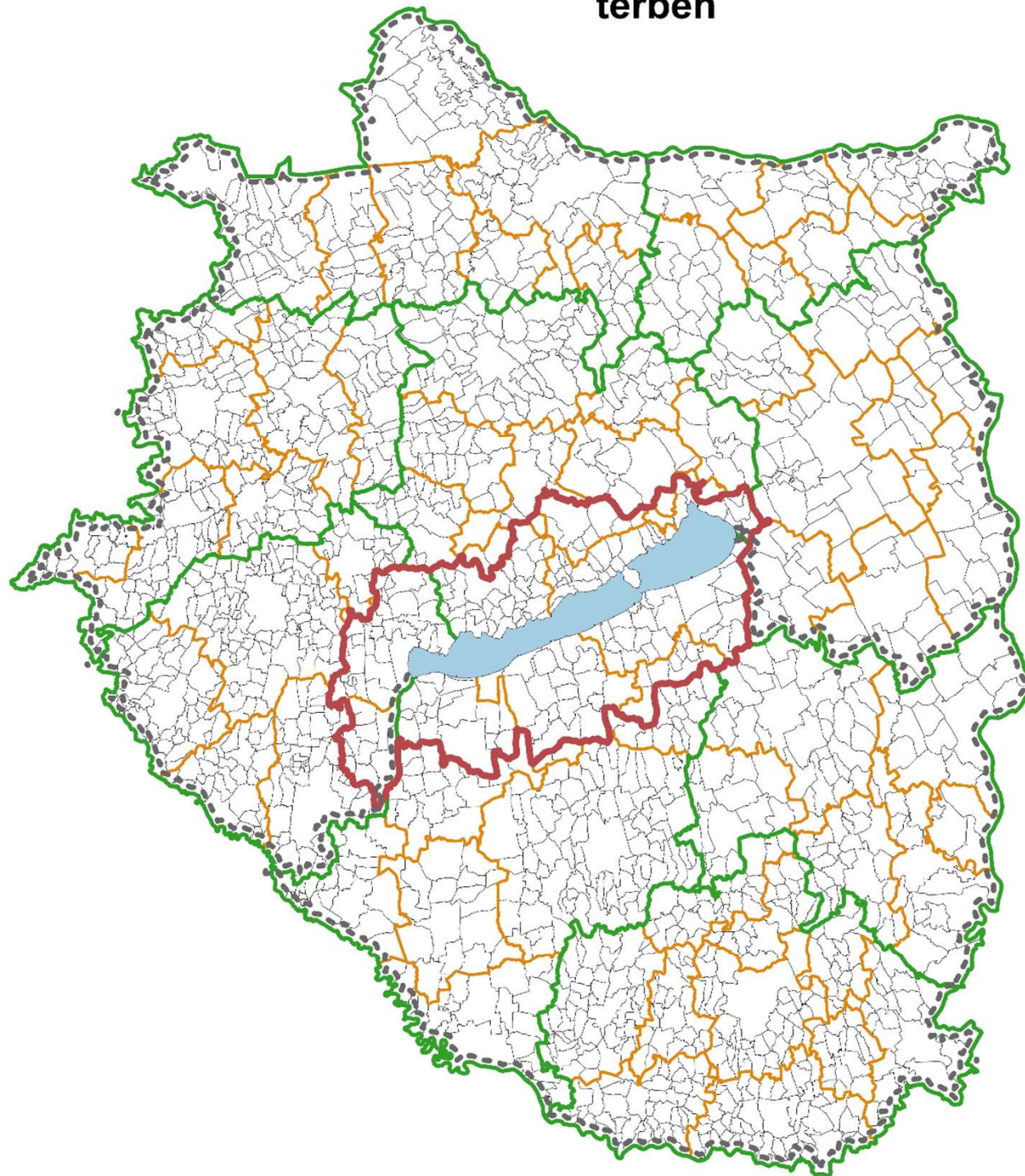
- **Természeti determináltsága**
- **Belső interakciók**, funkcionális összetartozás
- „A legnagyobb régiótermelő szféra a **gazdaság**” (Nemes Nagy 2002)
- Kulturális antropológia: **szellemi-tudati összetartozás, regionális identitás** kifejeződése
- Politológia: a **hatalom** térben megosztott **birtoklása**,
- **Regionális intézményrendszer** megléte

Térfelosztások a régióban

- Természeti terek: víztér, vízgyűjtőterület (310 település), kistájak (27)...stb.
- Közigazgatási térfelosztás: megyék (3), járások (11), települések (180)
- Szakpolitikai terek: kiemelt térség (180), turisztikai fejlesztési térség (175), Nemzeti Park Igazgatóság (566 település)
- Part települések (45), partközeli települések (7), háttértelepülések (128)
- Borvidékek (6)...stb.

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet helye a dunántúli közigazgatási térben

Fragmentált (?) Balaton-térség

- 2 gazdaságfejlesztési zóna
- 3 NUTS-2 statisztikai régió
- 3 vármegye
- 11 járás
- 180 település

1 területfejlesztési térség

Jelmagyarázat

- A BKÜ határa
- Vármegyék határa
- Járáshatár
- Települések közigazgatási határa
- - - Gazdaságfejlesztési zóna határa

„...nem a tér puszta léte adja a régiót, hanem az ott élők töltik meg tartalommal!”

A. Gergely András, 2002

Helyi társadalom – tagoltság, kooperáció, konfrontáció

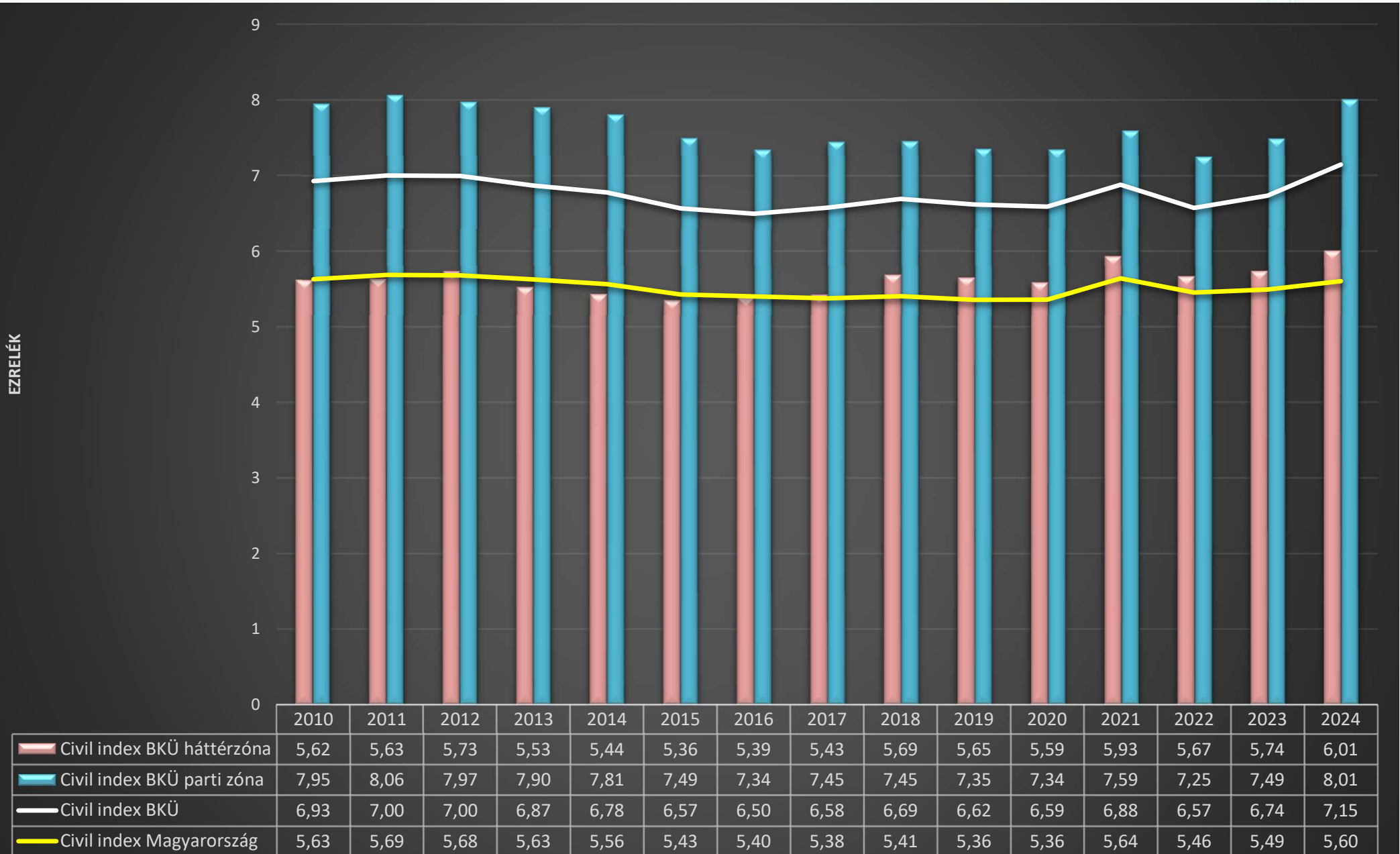

- Főbb státuszcsoporthok: állandó lakos, üdülőtulajdonos, turista, vállalkozó...stb.
- Hosszú időtávban tartós **népességcsökkenés és öregedés**
- **Fluktuáció:** több komponensű és irányú intenzív migráció, generációváltás(ok), covid-hatások
- Mérhető regionális **(balatoni) identitás**
- Országos átlagot jóval meghaladó, ám csökkenő **civil aktivitás**
- Évszázados gyökerű **kooperációs gyakorlatok** és felújuló **konfliktusok** a helyi társadalomban

Civil aktivitás

Civil szervezetek ezer állandó lakosra jutó indexértéke a Balaton térségében és országosan (2010-2024)

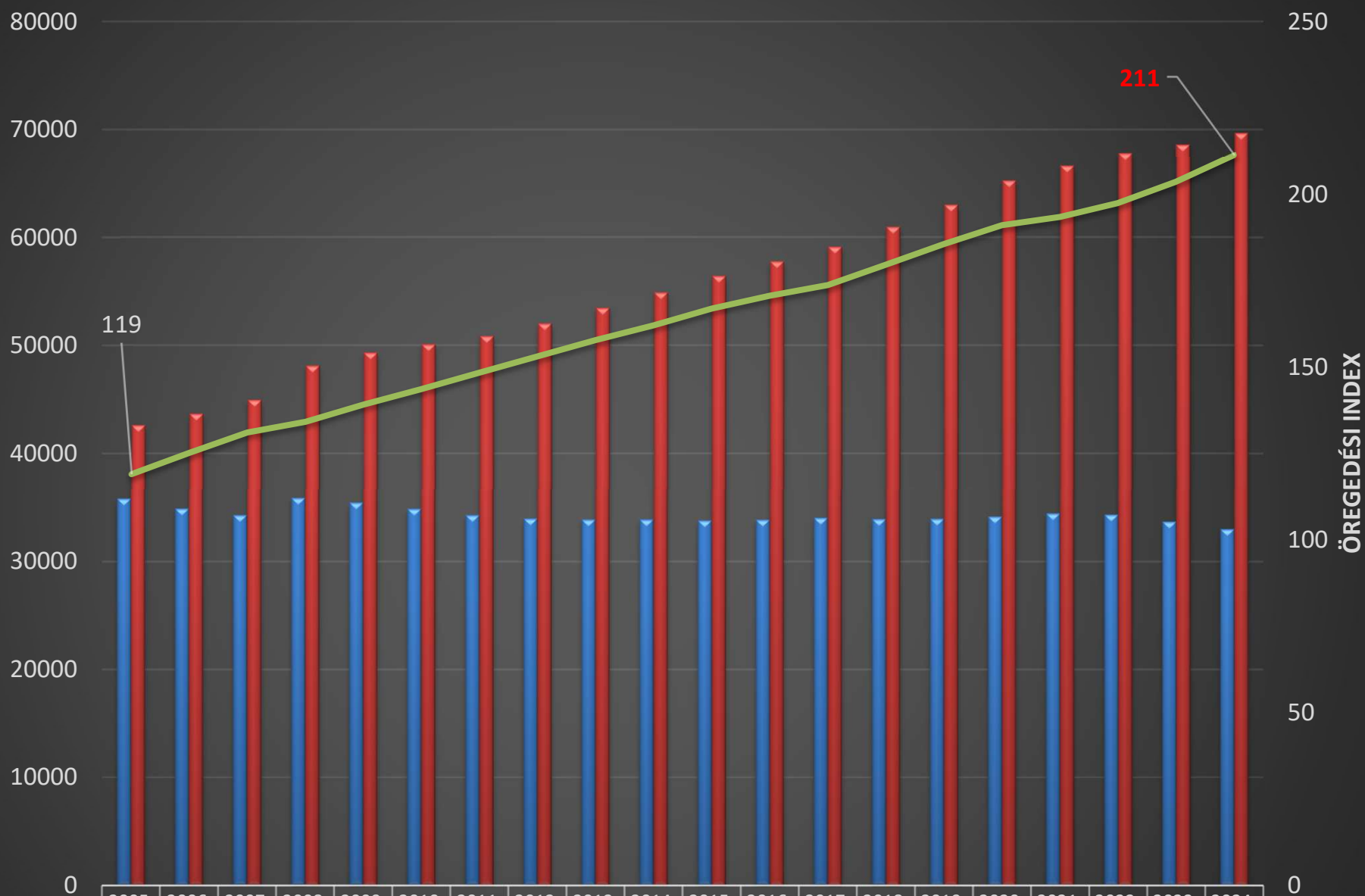

Demográfia, társadalom

Idős és gyermekkorú népesség - öregedési index a Balaton térségében

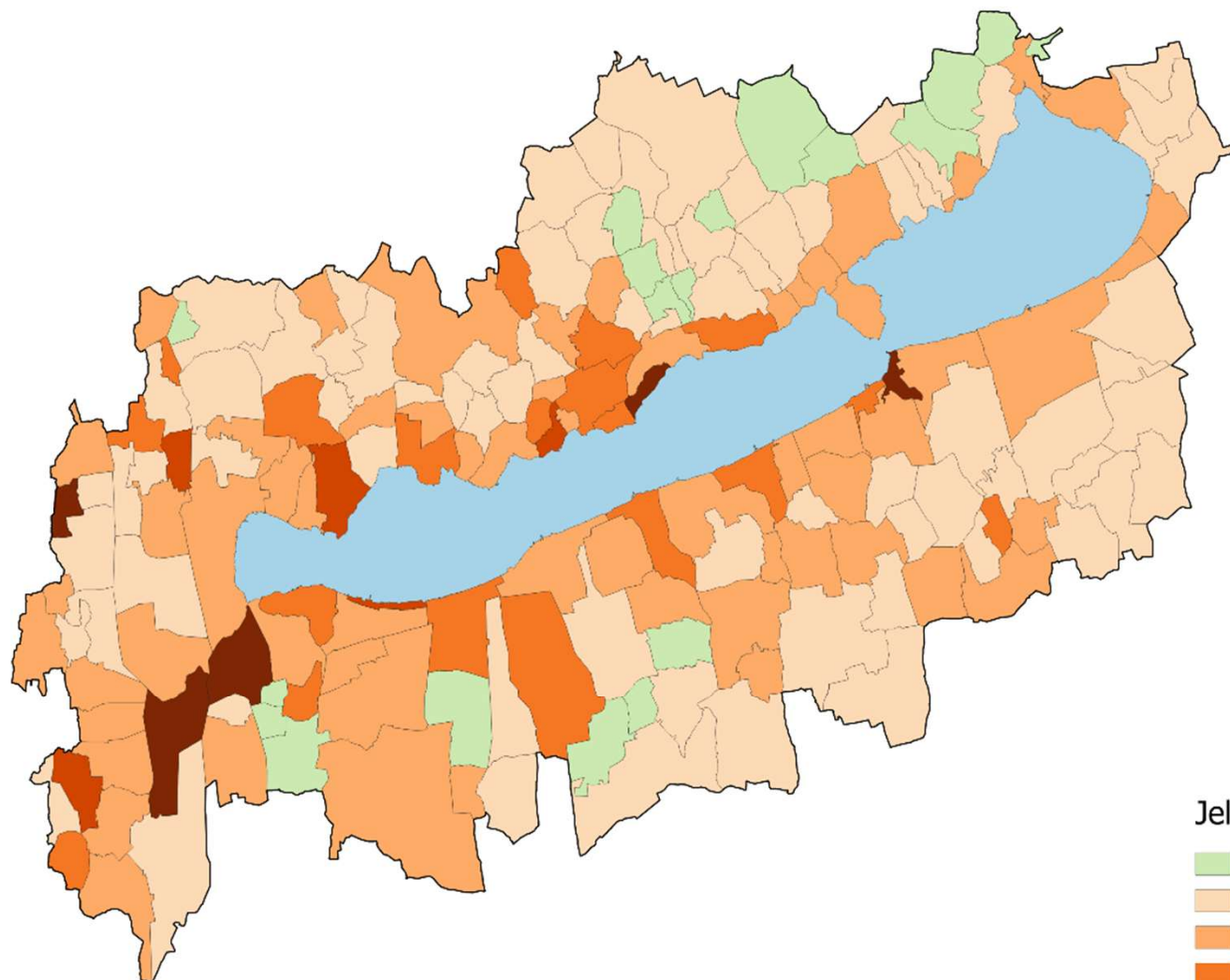

FIATALKORÚ (15 ÉV ALATTI) ÉS IDŐSKORÚ (65 - X ÉVES) NÉPESÉG SZÁMA

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
0-14 éves	35808	34885	34287	35874	35458	34868	34285	33977	33874	33875	33802	33864	34031	33936	33946	34157	34452	34324	33689	32974
65+ éves	42595	43650	44928	48113	49309	50074	50854	52001	53448	54892	56412	57772	59106	60946	62998	65253	66623	67757	68592	69675
Öregedés (65+ / 14- *100)	119	125	131	134	139	144	148	153	158	162	167	171	174	180	186	191	193	197	204	211

A BKÜ településeinek öregedési indexe (2024)

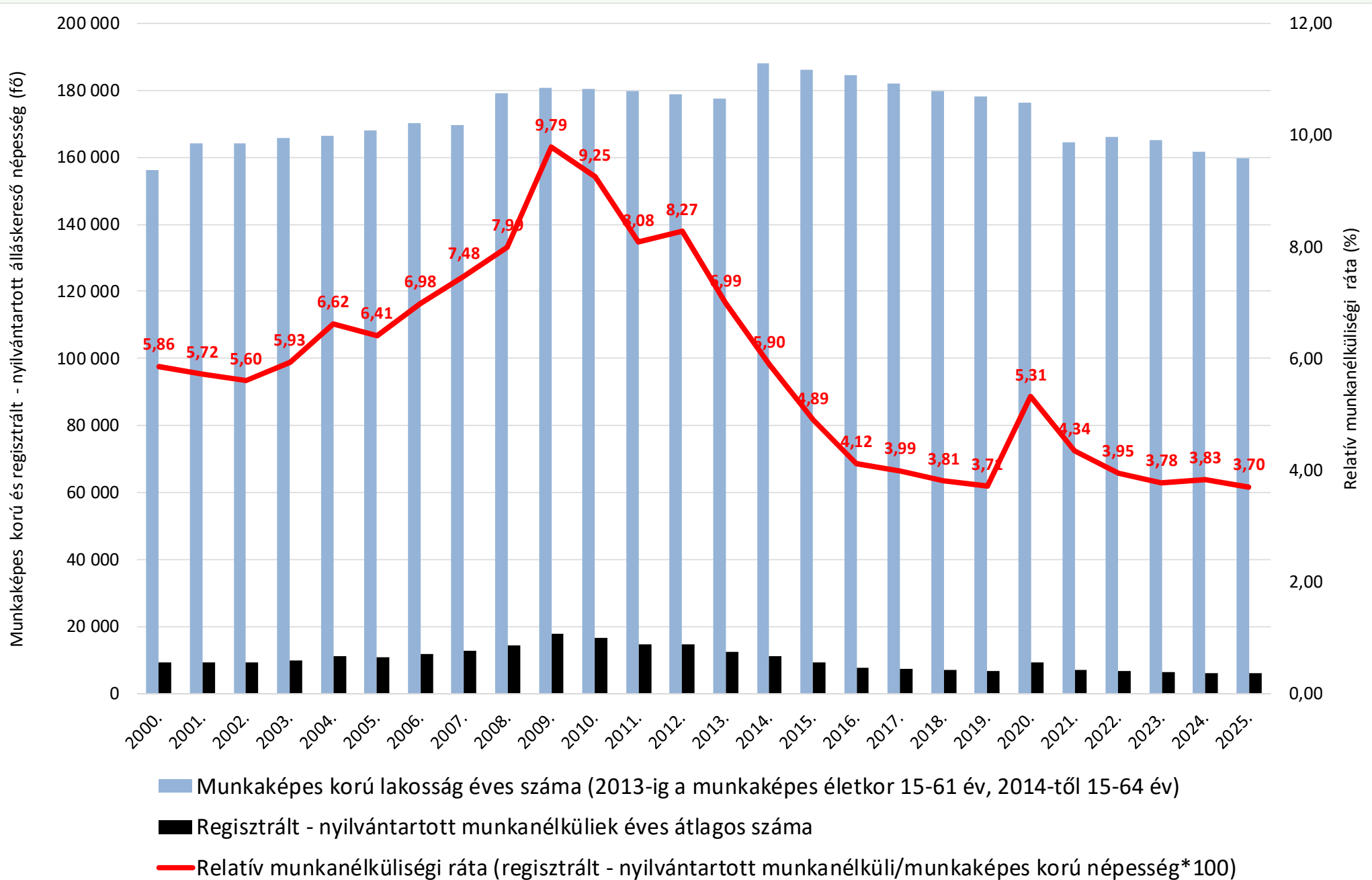

Jelmagyarázat

- 25 - 100
- 100,01 - 200
- 200,01 - 300
- 300,01 - 400
- 400,01 - 500
- 500,01 - 717

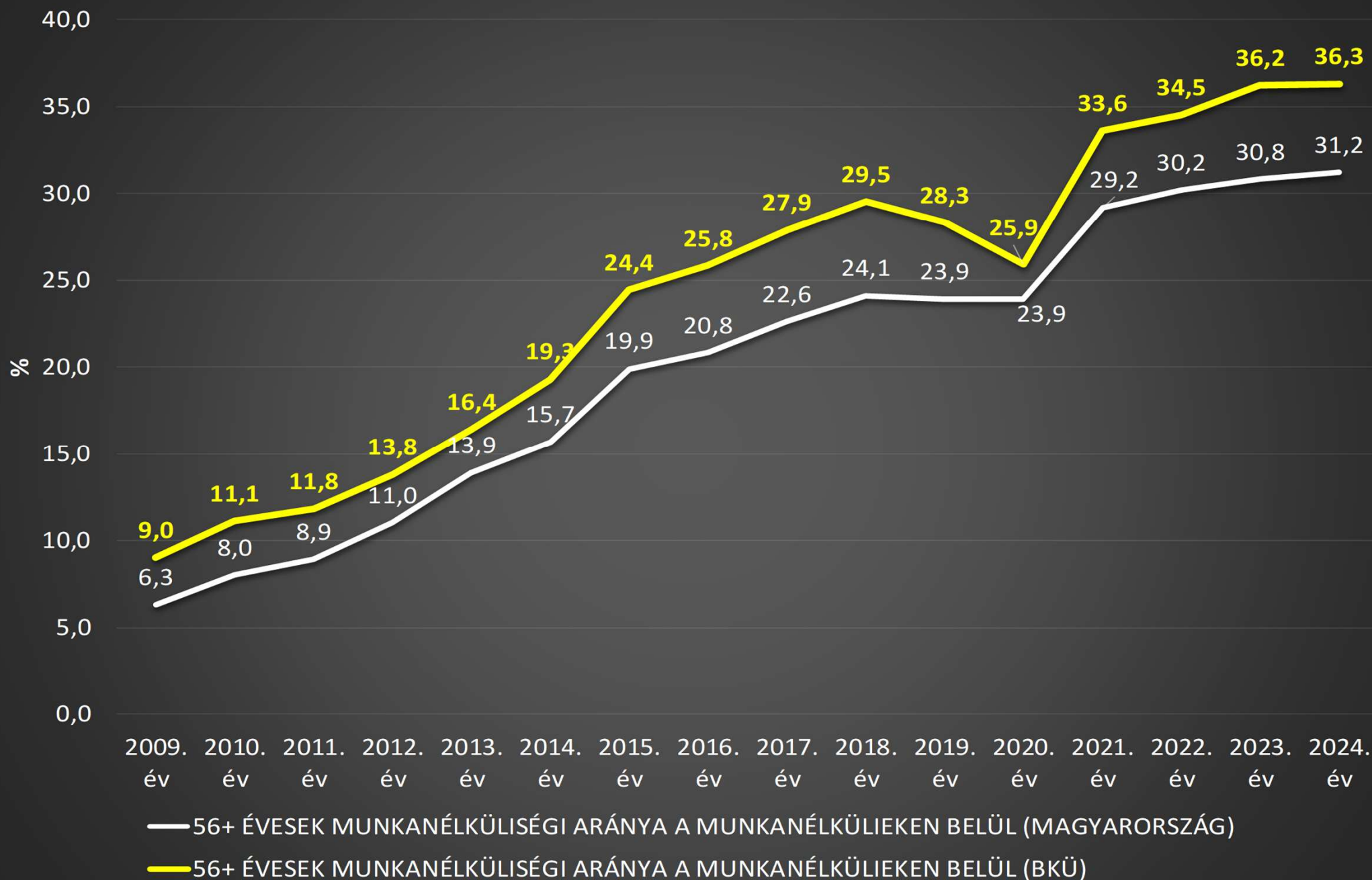
Foglalkoztatás, munkanélküliség

A munkavállalási korú (15-64 éves) lakosság és a regisztrált munkanélküliek száma, valamint a munkanélküliségi ráta éves átlagértéke a BKÜ területén

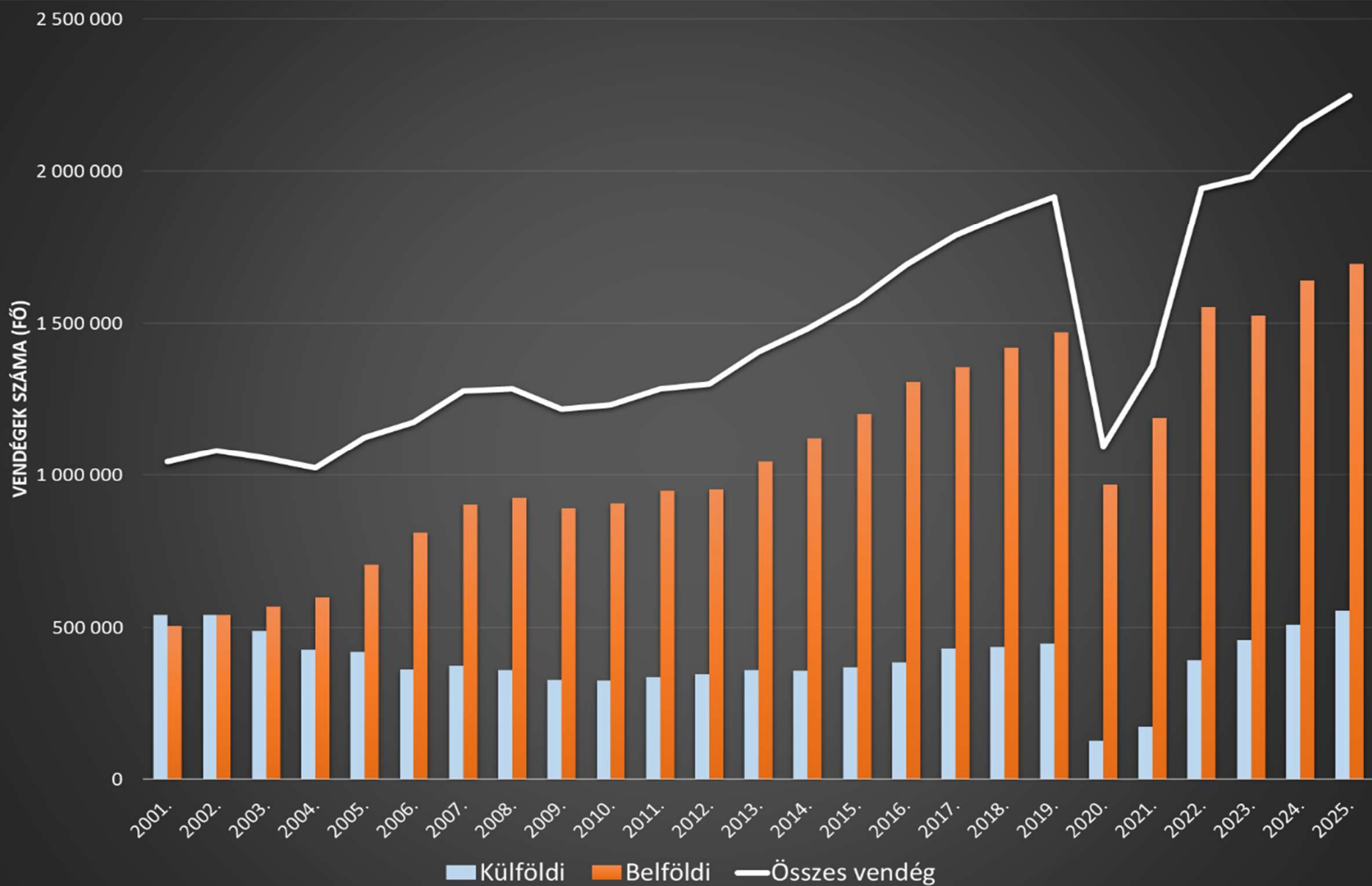
Foglalkoztatás, munkanélküliség

Az 56 + évesek aránya a regisztrált munkanélkülieken belül

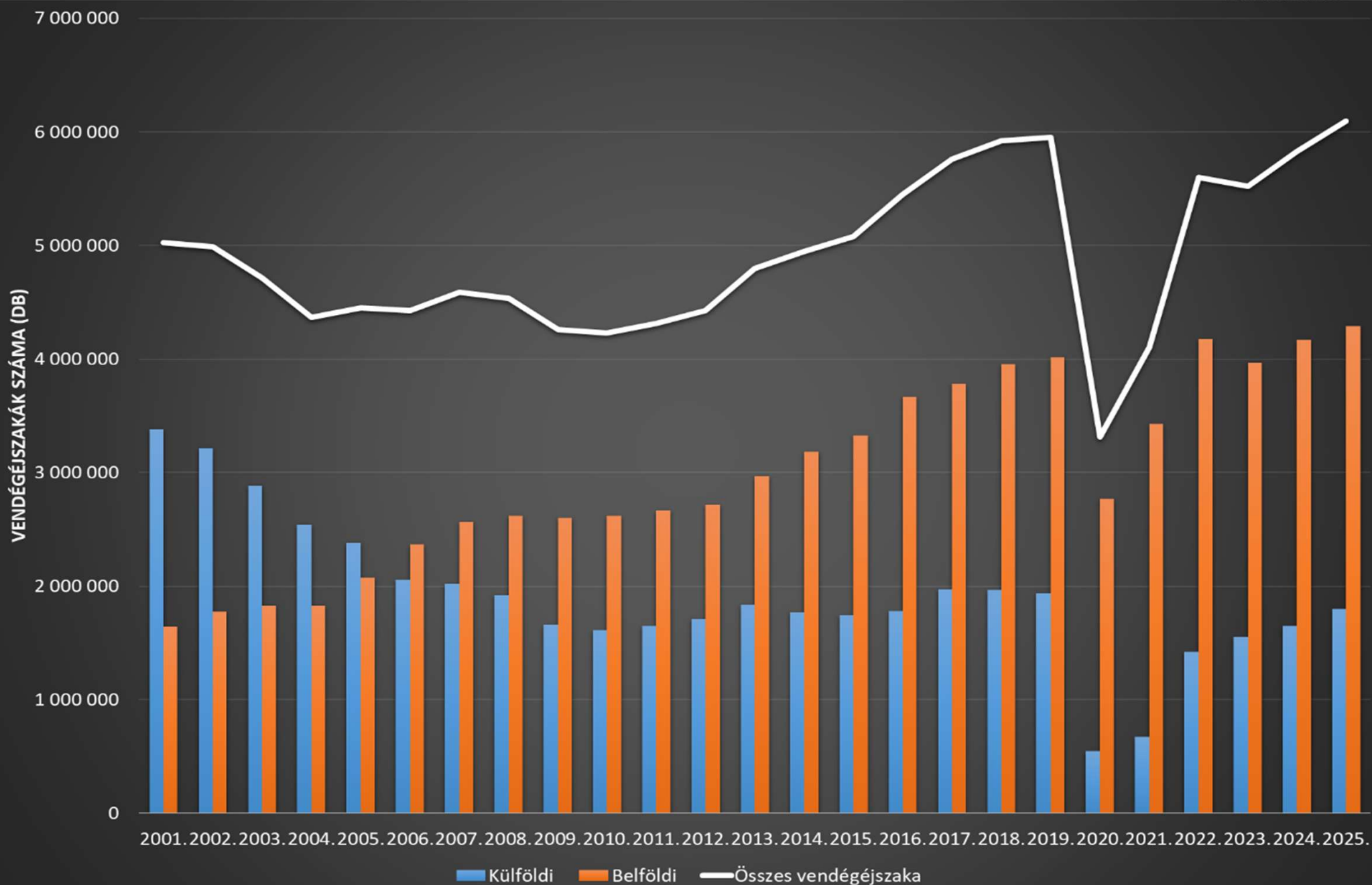
Turizmus, vendégforgalom (1)

Vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken

Turizmus, vendégforgalom (2)

Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken

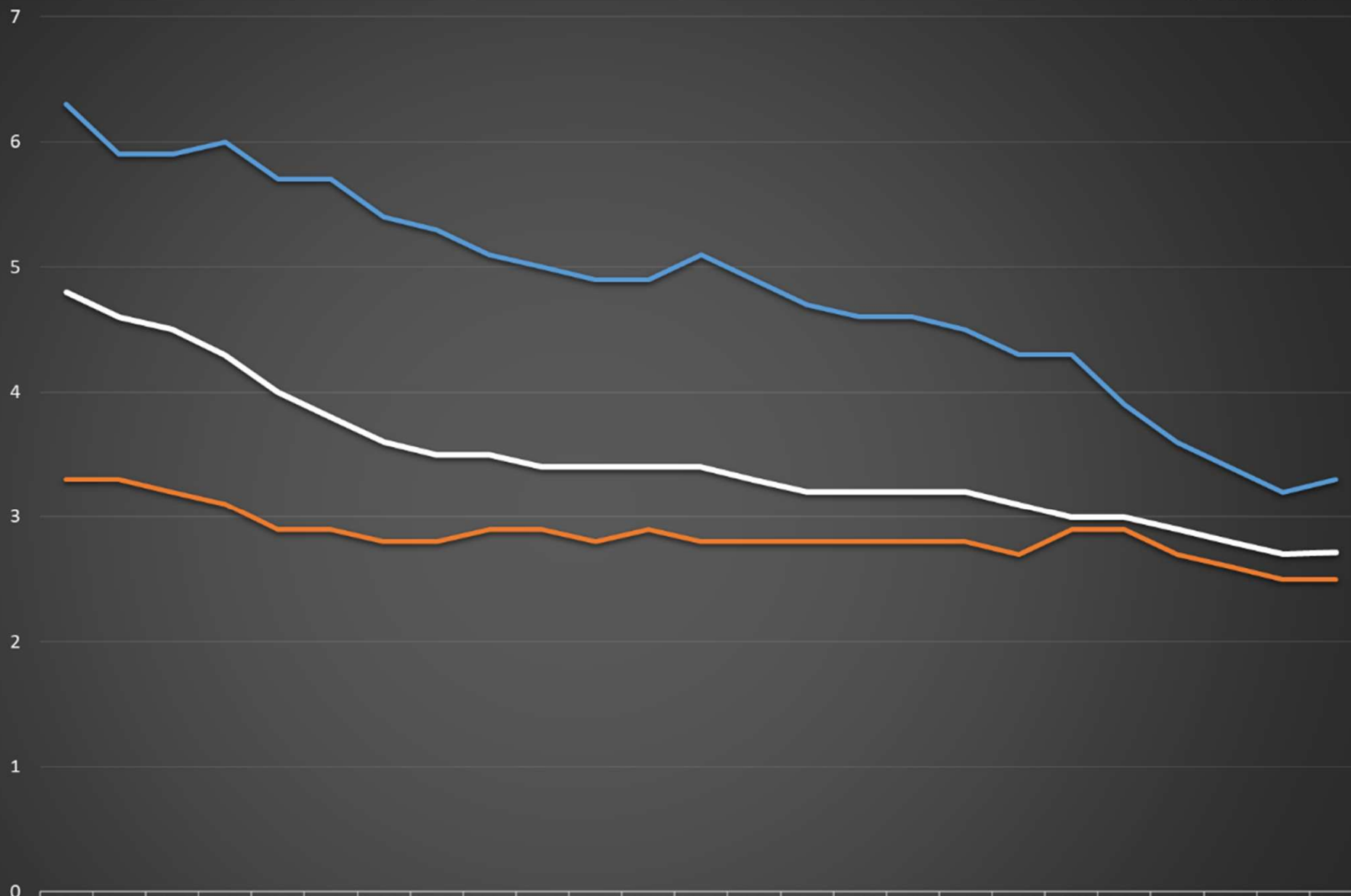

Turizmus, vendégforgalom (3)

Átlagos tartózkodási idő (éjszaka) a kereskedelmi szálláshelyeken

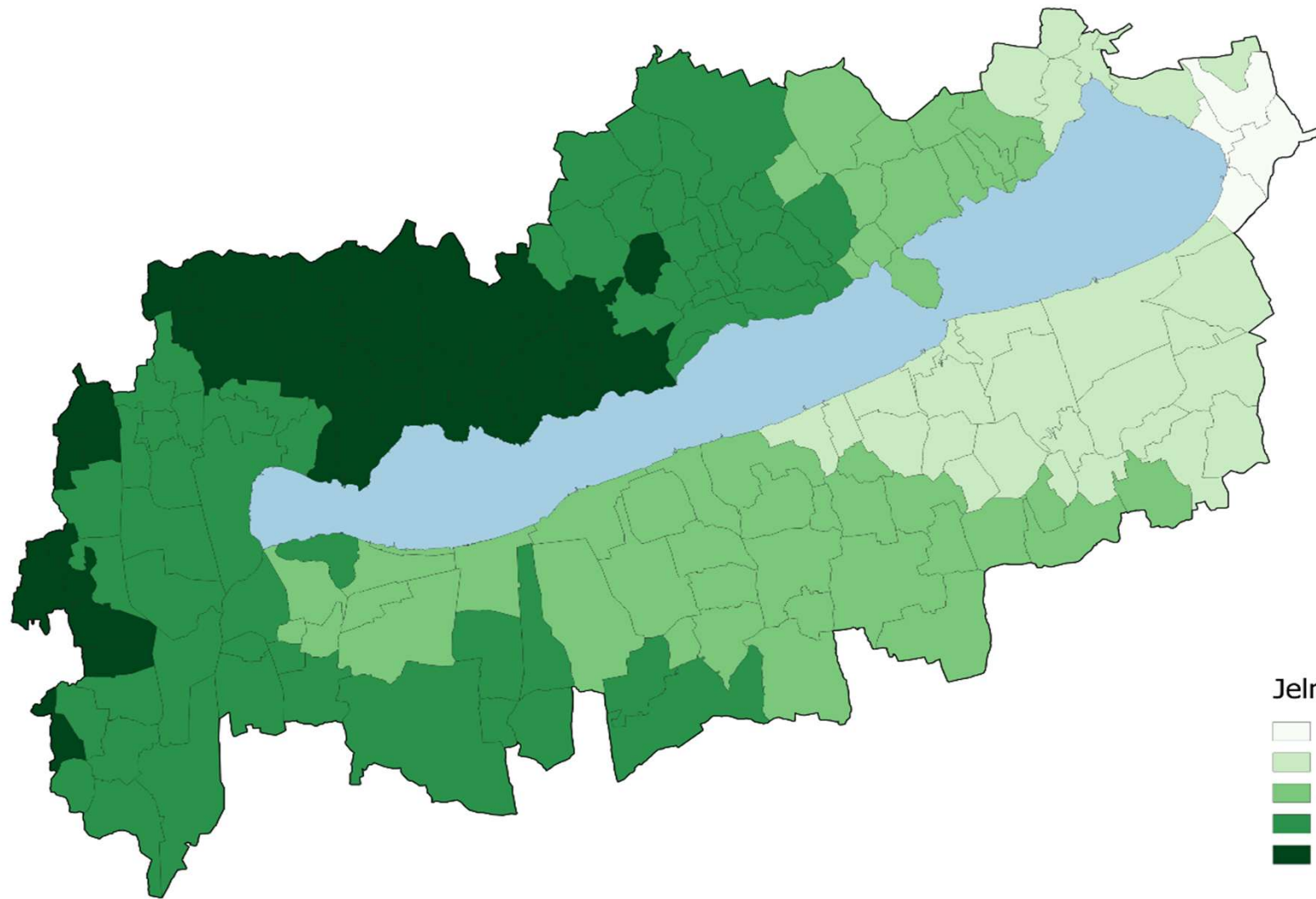
VENDÉGEK ÁTLAGOS TARTÓZKODÁSI IDEJE (VENDÉGÉJSZAKA) DB

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Külföldi	6,3	5,9	5,9	6	5,7	5,7	5,4	5,3	5,1	5	4,9	4,9	5,1	4,9	4,7	4,6	4,6	4,5	4,3	4,3	3,9	3,6	3,4	3,2	3,3
Belföldi	3,3	3,3	3,2	3,1	2,9	2,9	2,8	2,8	2,9	2,9	2,8	2,9	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,7	2,9	2,9	2,7	2,6	2,5	2,5
Teljes tartózkodási idő	4,8	4,6	4,5	4,3	4	3,8	3,6	3,5	3,5	3,4	3,4	3,4	3,4	3,3	3,2	3,2	3,2	3,2	3,1	3	3	2,9	2,8	2,7	2,7

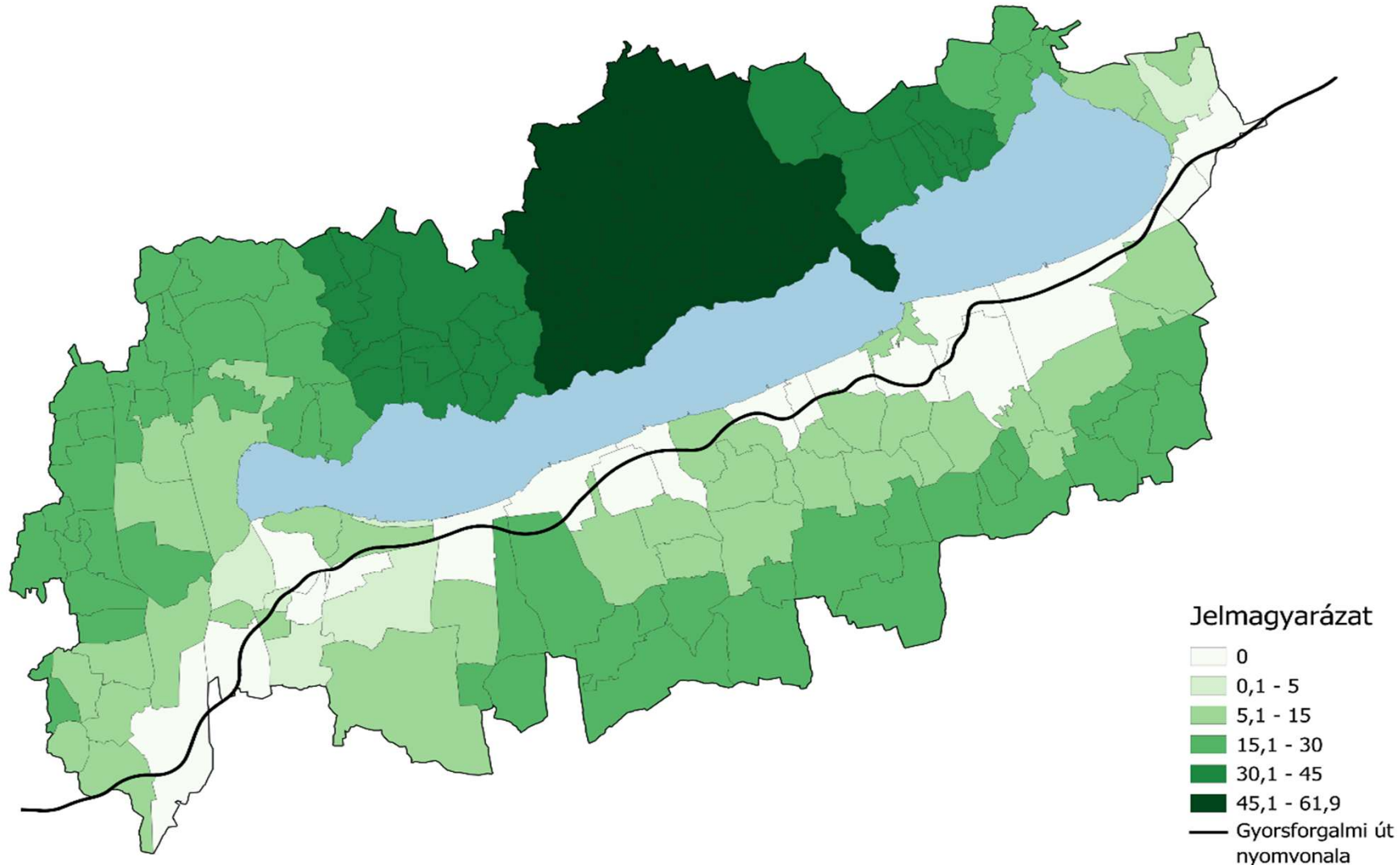
Közlekedés, közlekedési fejlesztések (1)

Budapest közúti elérhetősége a BKÜ településeiről a leggyorsabb úton (2022; perc)

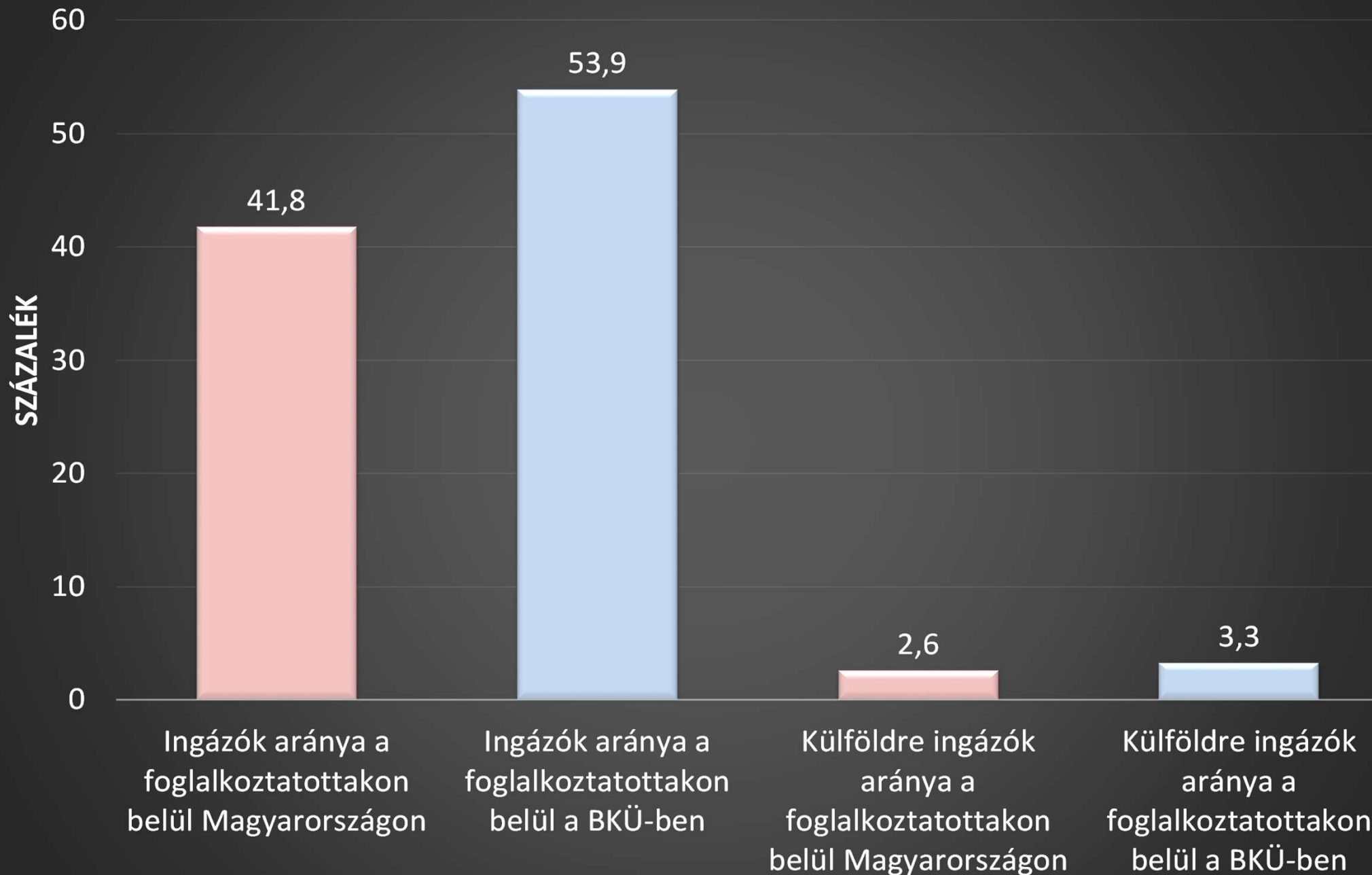

Közlekedés, közlekedési fejlesztések (2)

Gyorsforgalmi út csomópont közúti elérhetősége a BKÜ településeiről a leggyorsabb útvonalon (2022; perc)

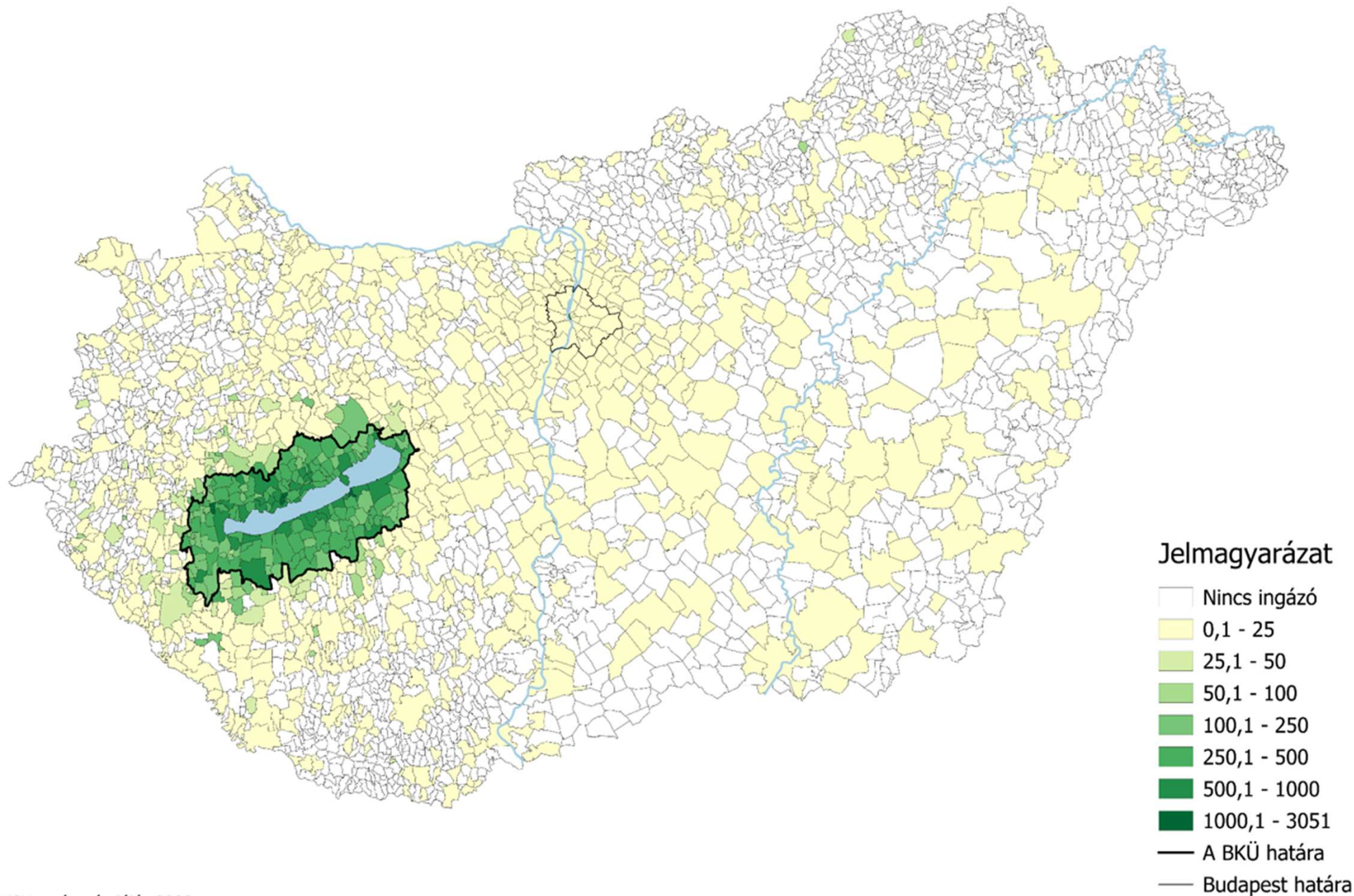

Munkahelyi ingázás Magyarországon és a BKÜ-ben a 2022. évi népszámlálás adatai alapján

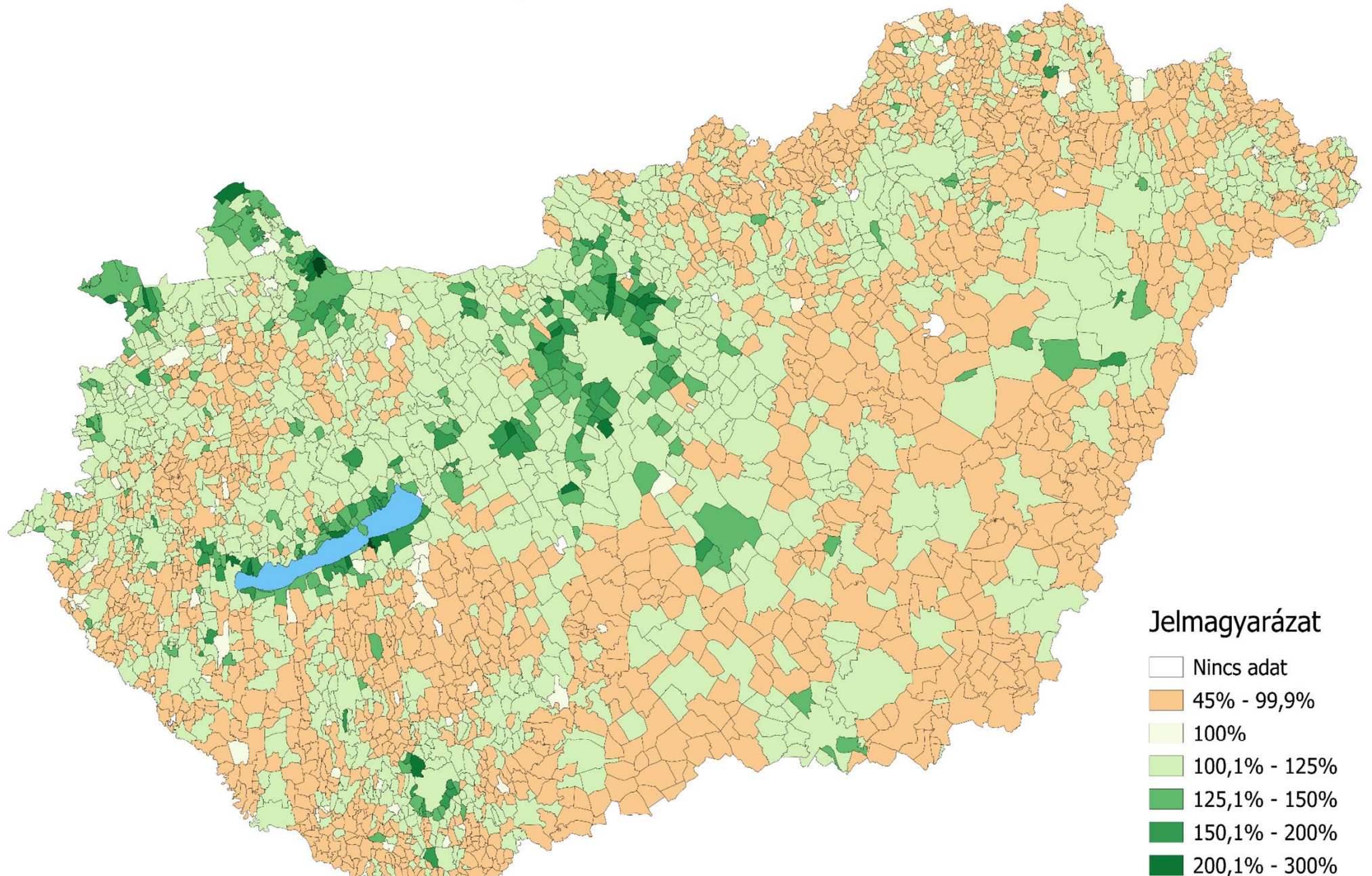

BKÜ településekről munkavállalási céllal ingázók céltelepülései a 2022. évi népszámlálás adatai alapján

(ezer aktív korú lakosra vetítve)

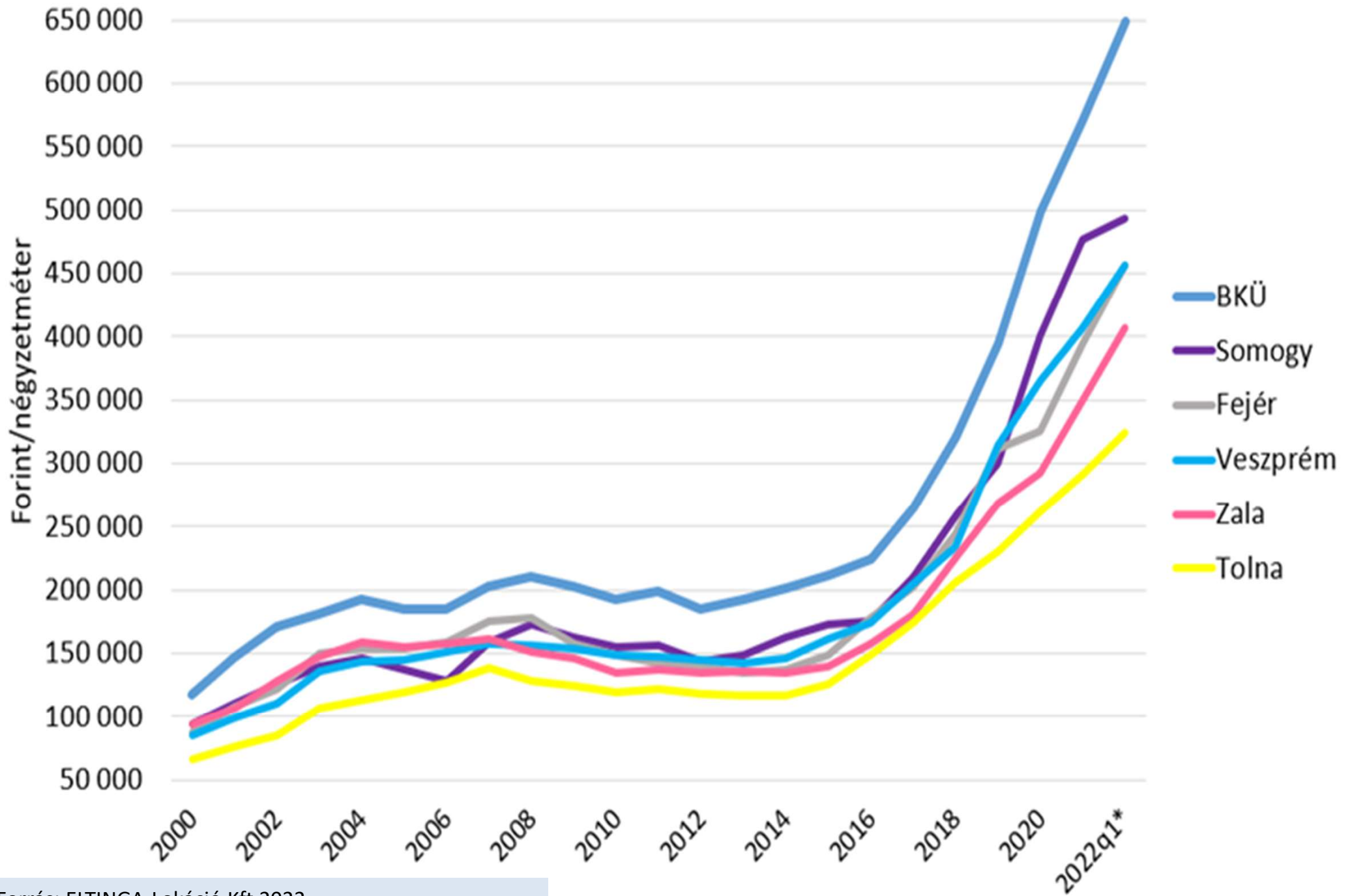
Magyarország településeinek lakásállomány-változása 2001-2022 között, a 2001-es év adatainak %-ában

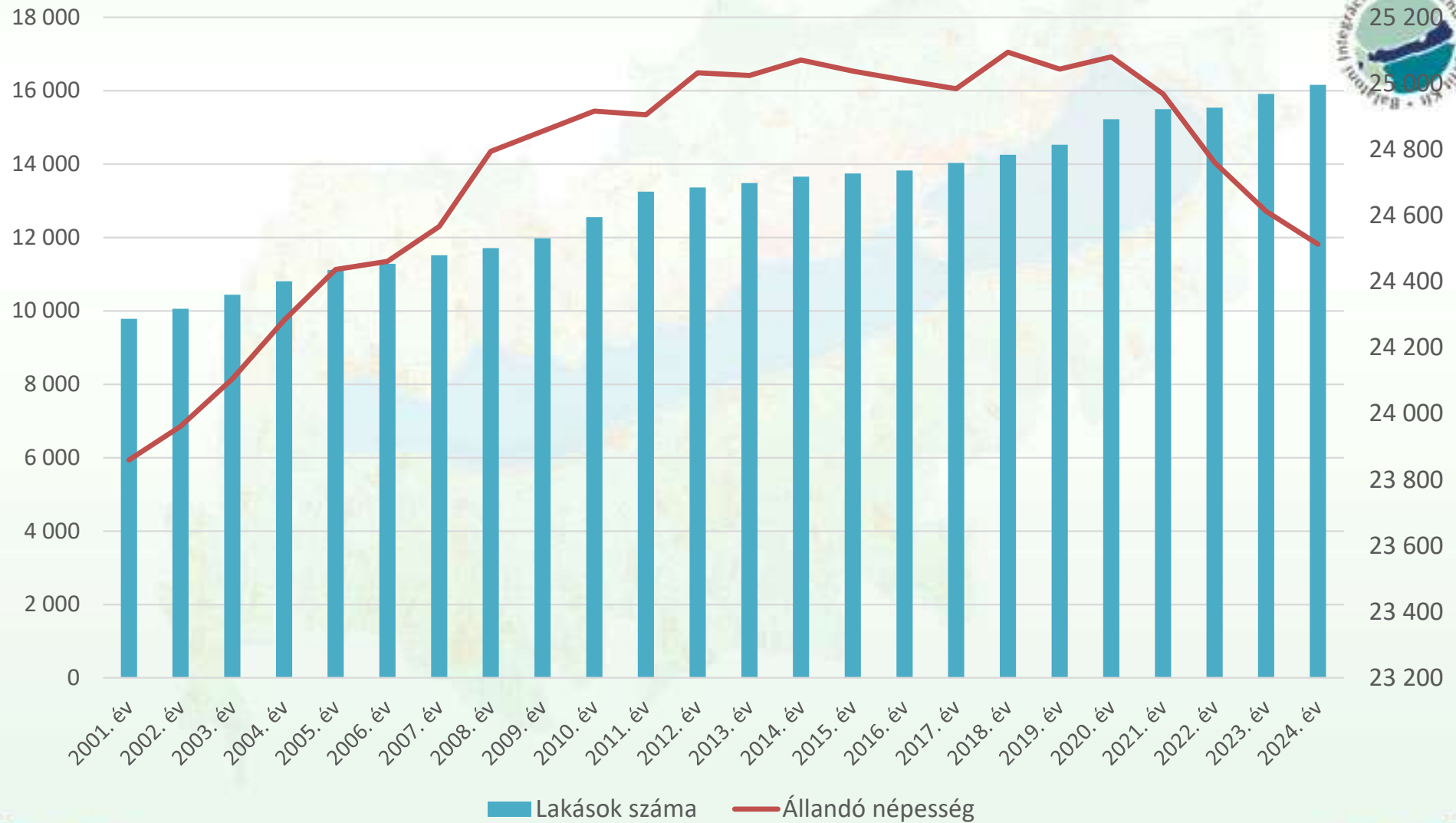
Adatforrás: KSH-TeIR

Térkép: BIFÜ NKft. Társadalomtudományi Kutatócsoport

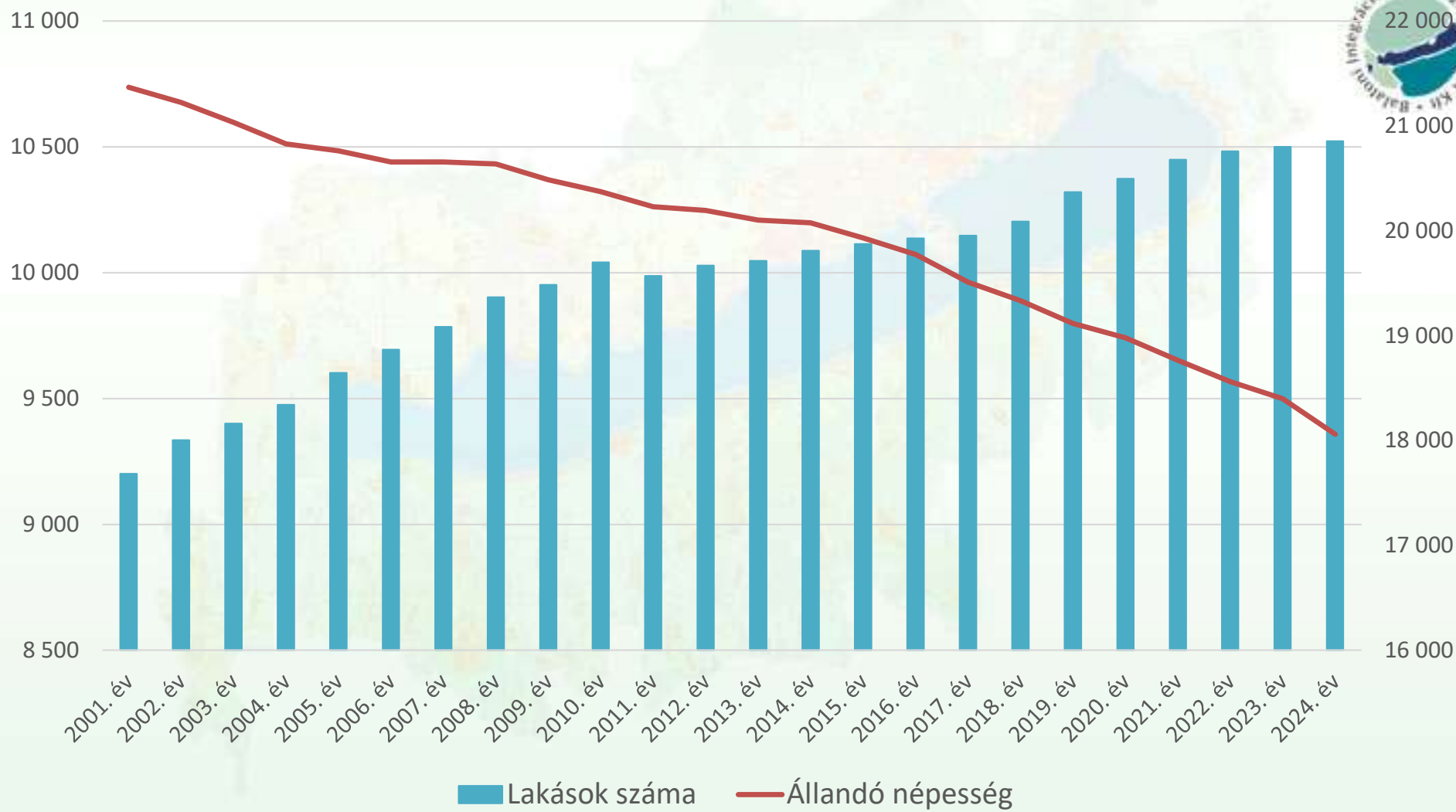
Lakóingatlanok átlagos fajlagos árainak alakulása

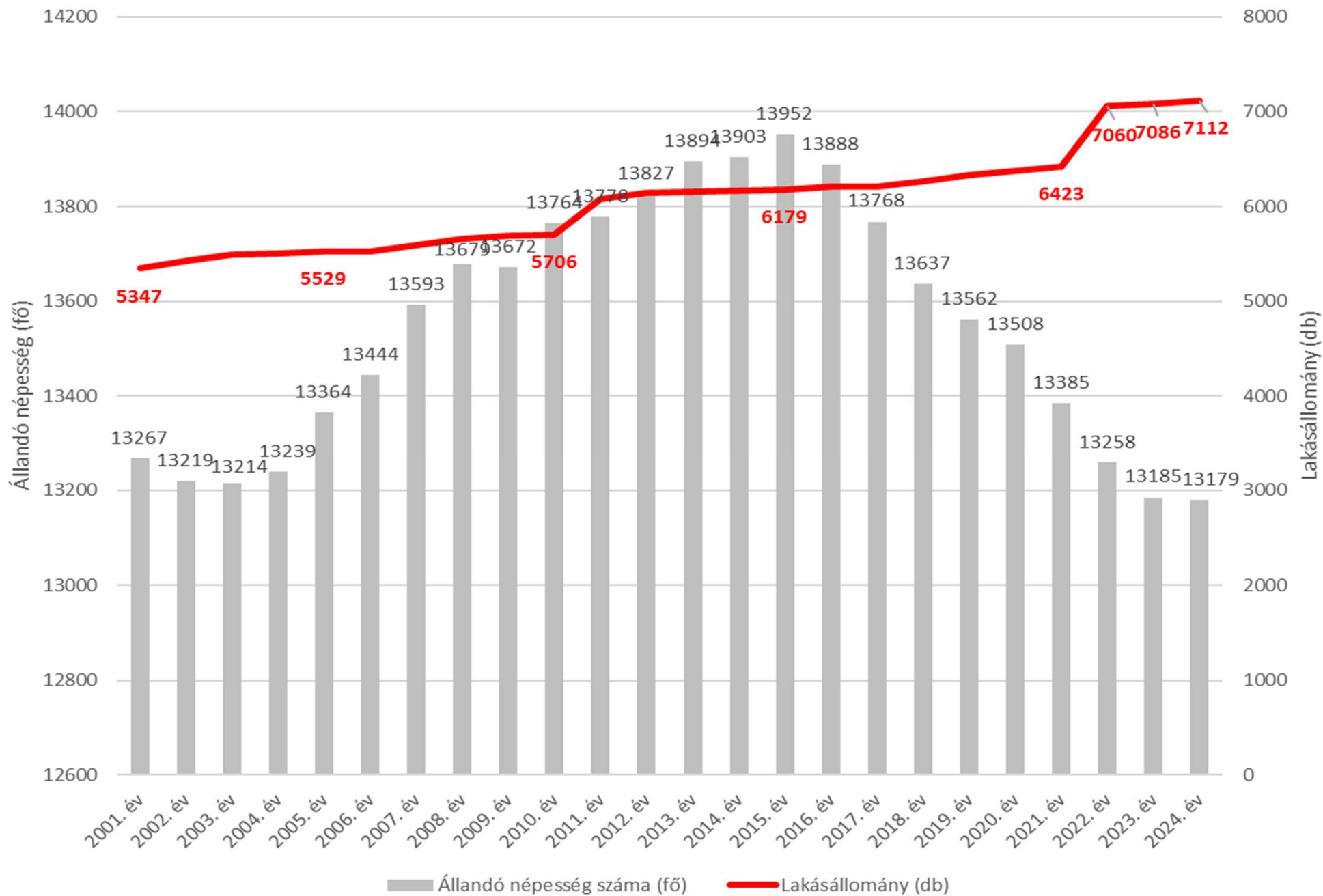
Siófok lakásingatlan-szám és állandó népességének változása (2001-2024)

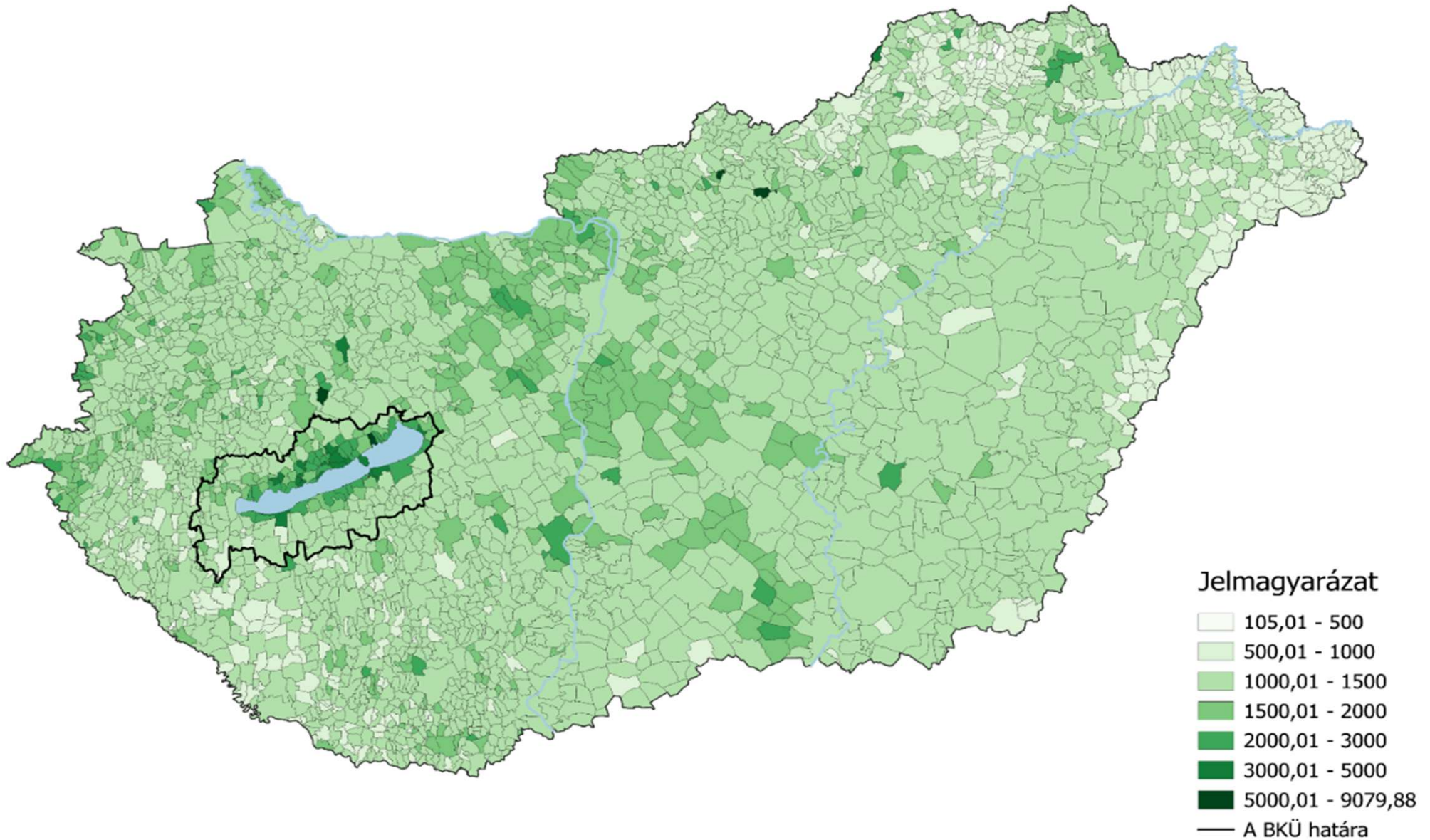
Keszthely lakásingatlan-szám és állandó népesség változása (2001-2024)

Balatonfüred lakásingatlan-szám és állandó népesség változása (2001-2024)

Háztartások részére szolgáltatott villamos energia (fő/kWh, 2024)

Polgármesterek által jelzett hiányosságok a települések közüzemi infrastruktúrájában

(adatok: valamennyi településvezető személyes megkérdezése alapján – 2022)

Tapasztal-e hiányosságokat a település lakosságát ellátó közüzemi infrastruktúra hálózatok kiépítettségében?		Válaszadó	%
Igen		92	51,1
Nem		88	48,9
Összesen		180	100,0

Megnevezett hiányosságok főcsoportjai az említések teljes fontossági sorrendjében:

- **Szennyvízcsatorna hálózati problémák, csapadékvíz elvezetés hiányosságai, elöregedett, túlterhelt hálózati rendszerek, egyedi szennyvízkezelés megoldatlansága**
- **Ivóvíz hálózati problémák, szintkülönbségek miatt problémás víznyomás, túlterhelt, elöregedett hálózati rendszerek**
- **Internet és mobiltelefon-hálózat szolgáltatási problémák, elavult technikai infrastruktúra**
- Megnövekedett közműterheléshez nem igazodó a szolgáltatás kiépítettség
- Elektromos áram szolgáltatás kapacitási problémák
- Kül-, és belterületi, részben állami tulajdonú úthálózat burkolathiánya, forgalmi terhelhetetlensége
- Hiányosan kiépített gázvezeték rendszer

Zártkertek

- Az adatgyűjtés szerint a BKÜ zártkerti ingatlanállománya **~42 ezer – de: városoknál adathiány!**
- A zártkerti ingatlanállomány átlagosan **20%-át üdülőként, 5-8%-át állandó lakhelyként** hasznosítják
- **5400 állandó lakos** a balatoni zártkertekben!
- Egyes településeken több ezer zártkerti, külterületi ingatlan: Balatonendréd, Marcali, Karmacs, Balatonszepezd, Várköly, Zalakaros, Csapi, Balatonfüred...etc.
- Migrációs folyamatok a zártkertekre is jelentősen hatnak!
- Települések kétharmadán hiányos a külterületi, zártkerti részek infrastrukturális ellátottsága (5100 állandó lakost érint)

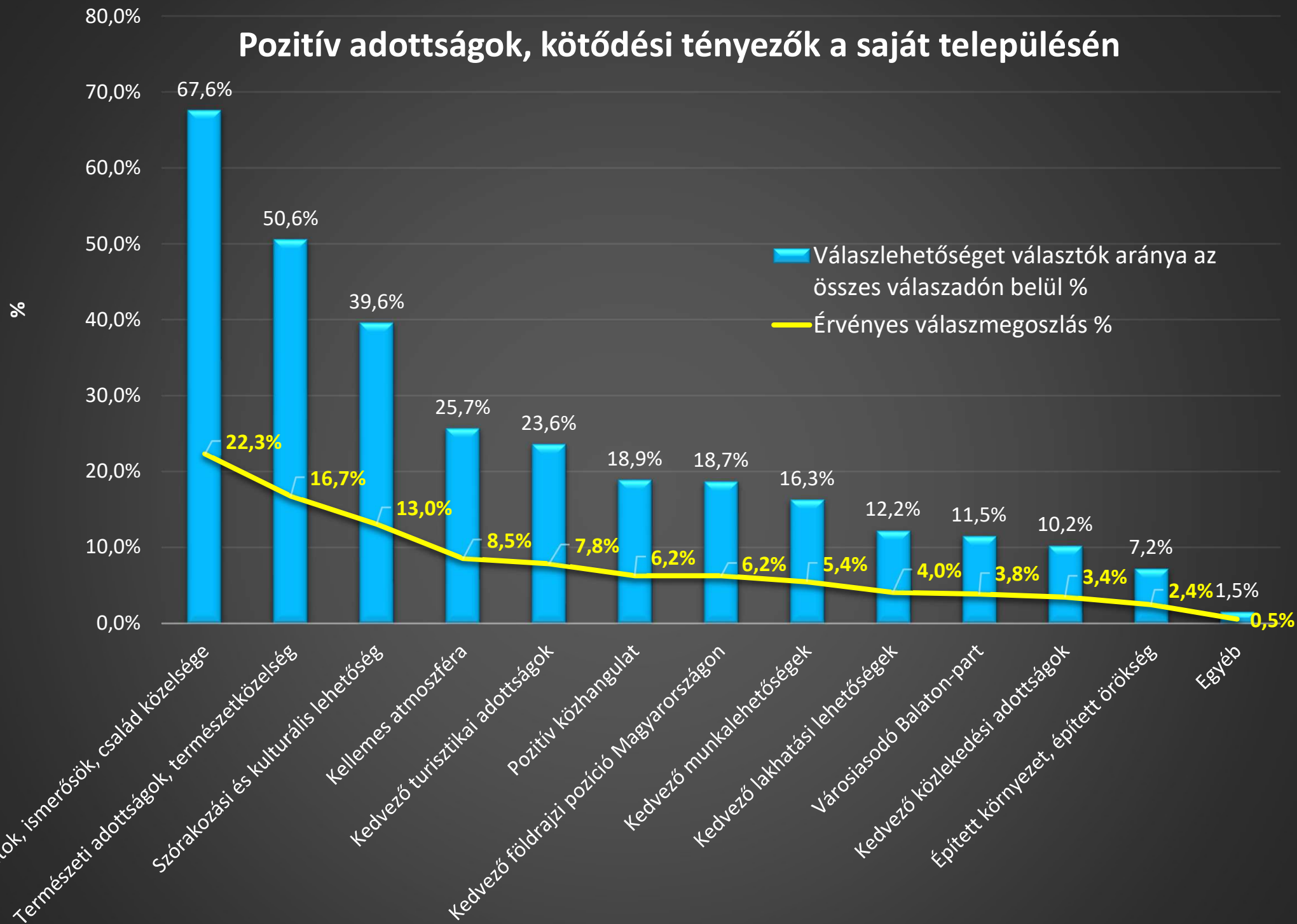
Urbanizálódó zártkertek	Erodálódó zártkertek
Fokozódó beépítés, infrastruktúra bővülése	Területek és épületek felhagyása
Engedély nélküli építések	Elhanyagolt ültetvények, romok
Lakhatási, kényelmi szempontok érvényesülése	El- és letűnő gazdálkodási funkció (váltás nélkül!)
Hagyományos arculat eltűnése (szőlőkivágás, díszkertek, műfű, medence)	Akácodosás, özönfajok megjelenése, fertőzési góccok (szőlőn)
Kerítések, teraszok	Művelési kötelezettség elmulasztása
RENDEZETTSÉG!	RENDEZETLENSÉG!

Középiskolások a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben (2025) - alapadatok

- **Résztevő intézmények:** 8 gimnázium, 13 szakgimnázium, szakképző és technikum a BKÜ területéről – egy kivétellel az összes BKÜ területén működő középiskola
- **Adatfelvétel módja:** önkitöltős kérdőív, jellemzően osztályfőnöki vagy egyéb tanórán kiosztva
- **Célcsoport:** Érettségi vizsga előtt 1-2 évvel állók, 10-11. évfolyamos diákok
- **Elemzés:** 2412 fő – 30% gimnáziumi, 70% szakképző intézmény tanulója
- **Adatfelvétel ideje:** 2025 március – április.
- **Előzmény:** Hasonló vizsgálat 2023 tavaszán, 1088 középiskolás bevonásával
- **Átfogó kutatási kérdés:** Milyen feltételek teljesülésével lehetne növelni a balatoni fiatalok helyben maradását?
- Hiányos vagy érvénytelen kitöltések aránya nem éri el az 1%-ot

Pozitív adottságok, kötődési tényezők a saját településén

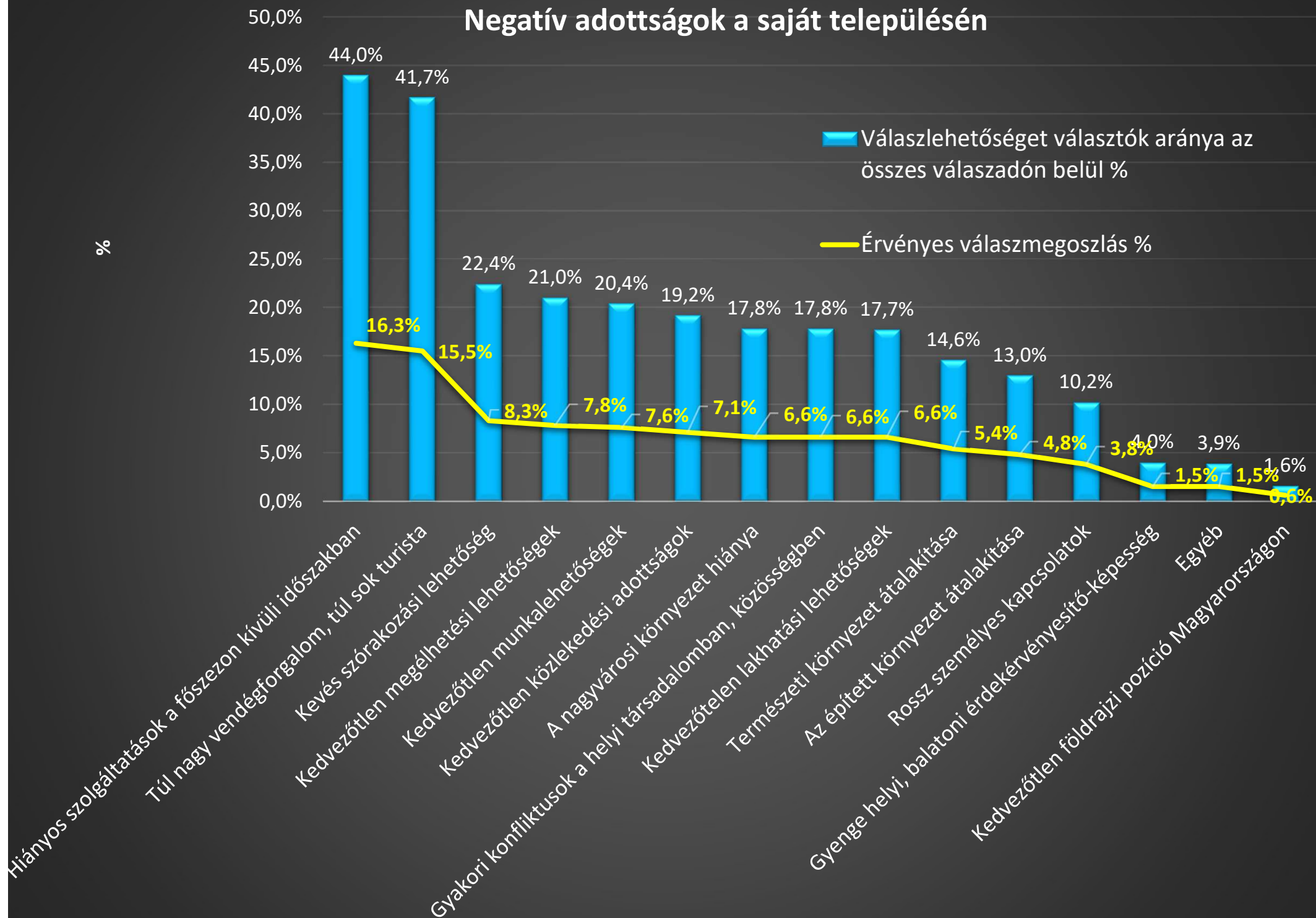

A Balaton térségében büszkeségre okot adó dolgok, jelenségek említése (első 10 leggyakoribb említés)

	Gyakoriság	%	Kumulatív %
Balaton, a Balaton szépsége, hangulata, partja, a balatoni táj szépsége, balatoni panoráma, Magyar Tenger, természeti és környezeti értékek, adottságok	505	54,8	54,8
Sok látványosság, kirándulási, nyaralási, sportolási, szabadidős, kikapcsolódási lehetőség	74	8,0	62,8
Turizmus, vendégforgalom, vendéglátás, büfék, gasztronómia	48	5,2	68,0
Balatoni strandok	46	5,0	73,0
Rendezvények, programok, fesztiválok, szórakozási lehetőségek, bulik	32	3,5	76,5
Tisztaság, rendezettség, parkok, zöldterületek, jó levegő, barátságos, segítőkész, kedves emberek	25	2,7	79,2
Siófok, siófoki plázs	23	2,5	81,7
Tihany, Tihanyi-félsziget, tihanyi levendulás, tihanyi apátság	20	2,2	83,8
Balatoni élővilág, madarak, halak	14	1,5	85,4
Keszthely, Keszthely-, és környéke, keszthelyi Festetics-kastély	13	1,4	86,8

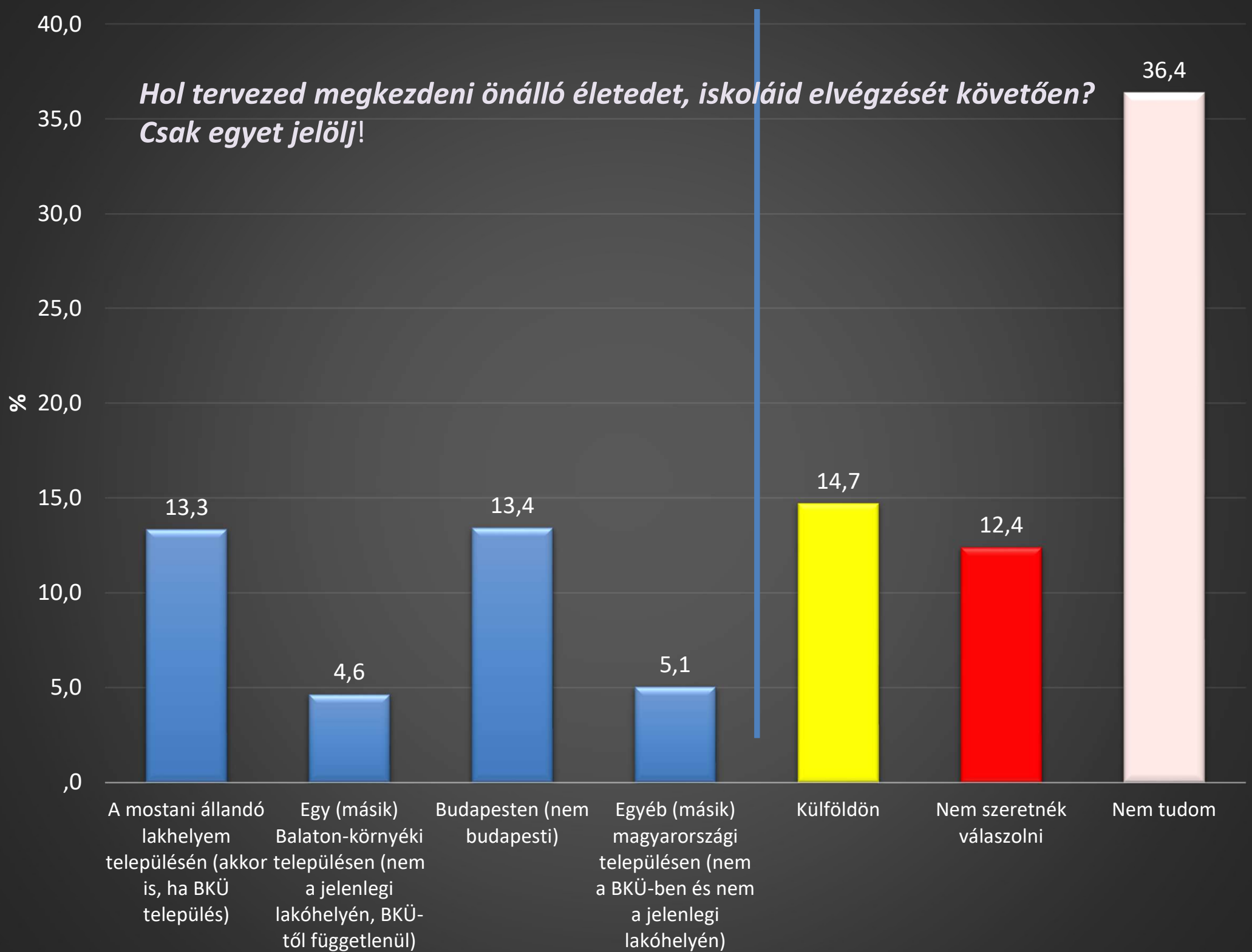
Negatív adottságok a saját településén

Milyen munkáltatónál szeretnél elhelyezkedni iskoláid elvégzését követően?

		Gyakoriság	%	Érvényes %
Válaszkategóriák	Multinacionális vállalat magyarországi telephelyén	87	3,6	7,7
	Multinacionális vállalat külföldi telephelyén	44	1,8	3,9
	Külföldi nagyvállalat (250 feletti foglalkoztatotti létszám) magyarországi telephelyén	60	2,5	5,3
	Külföldi nagyvállalat (250 feletti foglalkoztatotti létszám) külföldi telephelyén	104	4,3	9,2
	Magyar nagyvállalat (250 feletti foglalkoztatotti létszám) külföldi telephelyén	18	,7	1,6
	Magyar nagyvállalat (250 feletti foglalkoztatotti létszám) magyarországi telephelyén	53	2,2	4,7
	Magyarországi mikro-, kis- és közepes vállalkozás	51	2,1	4,5
	Külföldi mikro-, kis és közepes vállalkozás	17	,7	1,5
	Saját vállalkozásban Magyarországon	352	14,6	31,3
	Saját vállalkozásban külföldön	162	6,7	14,4
	Östermelőként	14	,6	1,2
	Családi gazdaságban	37	1,5	3,3
	Állami vagy önkormányzati szektorban Magyarországon	74	3,1	6,6
	Állami vagy önkormányzati szektorban külföldön	21	,9	1,9
	Egyéb	31	1,3	2,8
Total	1125	46,6	100,0	
Missing	Nem szeretnék válaszolni	284	11,8	
	Nem tudom	1003	41,6	
	Total	1287	53,4	
Total	2412	100,0		

*Hol tervezed megkezdeni önálló életedet, iskoláid elvégzését követően?
Csak egyet jelölj!*

Kihívások és feladatok

Szakszerűség, decentralizáció, partnerség

- Szélesedő természeti – táji – társadalmi konfliktusok kezelése – **felkészülés és reziliencia erősítése!**
TÉRSÉGI INTÉZMÉNYRENDSZER, HATÁSKÖRÖKKEL, FORRÁSOKKAL
- Erőforrás- és versenyképességi deficit – **szakszerű és takarékos szakpolitikai beavatkozások!** –
pl. BALATONI KÖZLEKEDÉSI SZÖVETSÉG
- Szétaprózott ágazati logika érvényesülése – **szemléletváltás a térségmenedzsmentben!** –
pl. REGIONÁLIS ÉS INTEGRÁLT MENEDZSMENT ÉS MONITORING RENDSZER
- „Hely és térérzékeny”, szintetizáló fejlesztéspolitikai és menedzsment szemlélet erősítése – a **területi tőkét** figyelembe vevő **területpolitikai fordulat**, a **„térbeni vakság” felszámolása!** –
pl. DECENTRALIZÁCIÓ, JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET ALAKÍTÁSA
- Területi **governance szemlélet** adaptálása: szereplők, intézmények és tevékenységek koordinációjával, szakpolitikai ágazatok integrálásával, az érdekeltek mobilizálásával, helyi adottságok érvényesítésével – a **kooperáció újratanulása!**
pl. BALATONI SZOLIDARITÁSI ALAP létrehozása

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

8600 Siófok, Batthyány u. 1.
Tel./Fax: +36 84 317 002
E-mail: bftkht@balatonregion.hu
website: www.balatonregion.hu